

Informatie bij werkwijzer 'Agressie en wapenbezit in de klas'

©2021

Herken de signalen en weet wat te doen

De werkwijzer is ontwikkeld ter ondersteuning van de Rotterdamse v(s)o-docenten bij het omgaan met agressie en wapenbezit in de klas. De werkwijzer is opgebouwd aan de hand van oplopende spanning leidend tot een incident; van basisrust tot escalatie. Per fase wordt aangegeven waar je op kunt letten (signalen) en wat je kunt doen (handelingsperspectieven) bij oplopende spanning.

Check!

Het liefst voorkom je incidenten in de klas of school, maar dat is niet is niet altijd mogelijk. Daarom is het van belang te weten wat je kunt doen en bij wie je terecht kan als er toch iets gebeurt. Ga na of je op de hoogte bent van de handelingsrichtlijnen binnen jouw school. Bespreek zorgelijke signalen binnen je team en bekijk welke externe partners eventueel ingeschakeld kunnen worden. Denk ook aan het betrekken van ouders/opvoeders en investeer in een goede samenwerkingsrelatie.

Oplopende spanning

Elke leerling en elke docent komt de school binnen met bepaalde emoties en een eigen gemoedstoestand. Het maakt iedere dag uniek en elke situatie afhankelijk van de wisselwerking tussen leerling, medeleerling(en) en docent. Bespreek de werkwijzer binnen je team. Ga na wat spanning voor jou betekent, welke signalen daar bij horen en waar jouw persoonlijke grenzen liggen. Denk na over het effect dat bepaald gedrag op je heeft en hoe je daarmee omgaat. Wees je ook bewust van jouw docentgedrag en de invloed ervan op een leerling en/of situatie (Horeweg, 2020).

In Tabel 1 worden de vier fasen geïllustreerd met voorbeeldsituaties. Ga op basis van eigen casuïstiek na welke situaties binnen jouw praktijk onder 'spanning', 'hoge spanning' en 'escalatie' vallen.

Tabel 1. Voorbeeldsituaties

	Spanning	Hoge spanning	Escalatie
Frustratieagressie	De leerling krijgt een onvoldoende en roept naar de docent: 'Wat een onzin, ik heb heel hard geleerd!'	De leerling begint te schelden, propt de toets in elkaar en gooit de prop weg.	De leerling gooit uit frustratie de tafel om en raakt daarbij de docent.
Instrumentele agressie	De leerling krijgt een onvoldoende en komt dicht bij de docent staan: 'Dit cijfer pik ik niet! Je verandert het maar!'	De leerling zegt: 'Ik weet je te vinden als je het cijfer niet verandert!'	De leerling zegt dat dit nog een gevolg krijgt en geeft de docent een duw.
Wapenbezit	Een leerling vertelt de docent dat een medeleerling een wapen mee naar school zou hebben genomen.	De leerling geeft aan de docent toe dat er een wapen in zijn of haar kluisje ligt.	De leerling schreeuwt: 'Ik heb een wapen in mijn rugzak!'

Afbouw en herstel

Oplopende spanning zorgt voor een toename in adrenaline en het kost naderhand tijd voordat het adrenalineniveau weer gedaald is. Op het moment dat het adrenalineniveau nog hoog is kan een situatie gemakkelijk opnieuw escaleren (aangehaald in OPDC Rotterdam, 2019). Wacht daarom met het bespreken van de situatie totdat de leerling volledig gekalmeerd is. Voor jou als docent geldt hetzelfde; neem de tijd om tot rust te komen en ga pas in gesprek als je je eigen emoties onder controle hebt (aangehaald in OPDC Rotterdam, 2019).

Een manier om de relatie tussen de leerling, de medeleerlingen en/of jou als docent te herstellen na een incident is het herstelrecht. Het herstelrecht gaat ervanuit dat grensoverschrijdend gedrag schade aanricht en de relatie tussen mensen verstoort. Het doel van herstelrecht is gezamenlijk te zoeken naar een manier waarop de veroorzaker deze schade en/of de relatie kan herstellen (Oostrik, Ruigrok & Vroonhoven, 2005).

Nazorg

De impact van agressie kan groot zijn. Het is belangrijk na een incident aandacht te besteden aan je eigen emoties en het effect dat het incident heeft op jou als docent. Neem hier de tijd voor en praat erover met collega's. Vraag hulp en maak bij je leidinggevende kenbaar wat je nodig hebt om goed verder te kunnen.

Bronnen

De werkwijzer is tot stand gekomen in samenwerking met docenten. Bij de ontwikkeling van de werkwijzer zijn onderstaande bronnen gebruikt ter ondersteuning van de projectinzichten.

Blum, P. (2018). *Omgaan met agressie op school. Pocketboek*. Rotterdam: Bazalt.

Dupont, V. & Taghon, G. (2019). *Antwoorden op agressie en grensoverschrijdend gedrag. Praktijkboek voor onderwijs, zorg en welzijn*. Kalmthout: Pelkcmans Pro.

Horeweg, A. (2020). *Gedragsproblemen in de klas in het voortgezet onderwijs. Een praktisch handboek*. Tiel: LannooCampus.

Oostrik, H., Ruigrok, J. & van Vroonhoven, W. (2005). *De verbindende school. Herstelrecht in het Nederlandse onderwijs*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep.

OPDC Rotterdam (2019). *Pedagogisch Klimaat*. Rotterdam: OPDC Rotterdam.

Van der Ploeg, J. (2009). *Agressie. Inleidingen, monografieën en leerboeken op het gebied van de orthopedagogiek*. Rotterdam: Lemniscaat.

Van Tilburg, E. (2003). *Agressie. Praktijkboek voor hulpverleners, begeleiders en leerkrachten*. Antwerpen: Garant.